EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 31.7.2018.
COM(2018) 562 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI,

kurā novērtētas dalībvalstu pasākumu programmas saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvu

{SWD(2018) 393 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI,

kurā novērtētas dalībvalstu pasākumu programmas saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvu

Dzīvība un resursi jūrā — mūsu planētas dzīvības avots

Tas, ka jūras un okeāni ir svarīgi mūsu planētas labklājībai, šobrīd netiek apšaubīts. Cilvēka darbības rada slodzes[1], kas ietekmē jūrā dzīvojošos organismus un to dzīvotnes, kā arī mūsu okeānu pamatfunkcijas. Jaunākās iniciatīvas ir uzlabojušas informētību par mūsu jūru un okeānu veselīgumu un stāvokli. To vidū ir 14. ilgtspējīgas attīstības mērķa (saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un jūras resursus)[2] pieņemšana, kopīgs paziņojums par starptautisko okeānu pārvaldību[3], Okeānu konference par 14. ilgtspējīgas attīstības mērķi[4] un konferences "Mūsu okeāns", no kurām pēdējo 2017. gada oktobrī organizēja Savienība[5].

Pēdējos sešos gados ES dalībvalstis ir izstrādājušas jūras stratēģijas, lai izpildītu **Jūras stratēģijas pamatdirektīvas**[6] prasības. Minētajā direktīvā ir noteikts, ka ES dalībvalstīm ir jānovērtē jūras vides kvalitāte, jānosaka labs vides stāvoklis, jāizvirza atbilstoši vidiskie mērķrādītāji, jāizstrādā piemērotas monitoringa programmas un jāveic pasākumi, lai sasniegtu direktīvas galveno mērķi — līdz 2020. gadam nodrošināt labu vides stāvokli visos ES jūras ūdeņos. Direktīvā jēdziens "labs vides stāvoklis" ir definēts, izmantojot tādus raksturlielumus[7] kā bioloģiskās daudzveidības saglabāšana vai antropogēno slodžu samazināšana, tas ietver zivsaimniecību, kaitējumu jūras gultnei, jūras piesārņošanu ar atkritumiem un piesārņotājvielām. Jaunā Komisijas lēmumā[8], kas ir spēkā kopš 2017. gada jūnija, ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievēro kopēji kritēriji un metodiskie standarti, definējot jēdzienu "labs vides stāvoklis" kvantitatīvā izteiksmē attiecībā uz jūras ūdeņiem, kas atrodas to teritoriālajā

[1] Antropogēno slodžu sarakstu skatīt Komisijas 2017. gada 17. maija Direktīvā (ES) 2017/845, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/56/EK groza attiecībā uz to elementu indikatīvajiem sarakstiem, kas jāņem vērā, sagatavojot jūras stratēģijas (OV L 125, 18.5.2017., 27. lpp.).

[2] https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14.

[3] Kopīgs paziņojums "Starptautiskā okeānu pārvaldība — okeānu nākotnes veidošanas darbakārtība", JOIN(2016) 49 *final*.

[4] https://oceanconference.un.org/.

[5] http://www.ourocean2017.org.

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Direktīva 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva), OV L 164, 25.6.2008., 19.–40. lpp.

[7] Jūras stratēģijas pamatdirektīvas I pielikumā ir definēti un Komisijas Lēmumā 2017/848/ES ir sīkāk aprakstīti 11 kvalitatīvi raksturlielumi. Tie ir šādi: D1 — bioloģiskā daudzveidība, D2 — svešzemju sugas, D3 — komerciāli izmantotās zivis un gliemenes, D4 — barības ķēdes, D5 — eitrofikācija, D6 — jūras dibena integritāte, D7 — hidrogrāfiskās pārmaiņas, D8 — piesārņotāji, D9 — kaitīgās vielas jūras veltēs, D10 — atkritumi, D11 — enerģija, tostarp zemūdens trokšņi. Šajā ziņojumā bioloģiskās daudzveidības raksturlielumi (D1, D4 un D6) ir sagrupēti atbilstoši galvenajām sugu grupām un biotopu veidiem šādi: putni, zīdītāji un reptiļi, zivis un galvkāji, jūras gultnes biotopi un vertikālo ūdens slāņu biotopi. Šā papildu sagrupējuma rezultātā ir iegūtas pavisam 13 raksturlielumu kategorijas.

[8] Komisijas 2017. gada 17. maija Lēmums (ES) 2017/848, ar ko nosaka laba jūras ūdeņu vides stāvokļa kritērijus un metodiskos standartus un monitoringa un novērtēšanas specifikācijas un standartizētas metodes un atceļ Lēmumu 2010/477/ES (OV L 125, 18.5.2017., 43. lpp.).

kompetencē. Svarīgi, ka Jūras stratēģijas pamatdirektīvā ir skaidri noteikts, ka dalībvalstīm ir jāstrādā kopā ar savām kaimiņvalstīm katrā jūras reģionā vai apakšreģionā[9].

Šā ziņojuma pamatā ir Komisijas 2014. un 2017. gada novērtējumi par dalībvalstu jūras stratēģijām[10], un tajā ir novērtētas pasākumu programmas, kuras visām dalībvalstīm bija jāpaziņo Komisijai līdz 2016. gada 31. martam[11]. Šā novērtējuma beigās kā ieteikumu kopums dalībvalstīm ir ietverti vispārīgi piemērojami norādījumi par izmaiņām, kas jāizdara, lai uzlabotu to pasākumu saskaņotību un iedarbīgumu. Valstīm individuāli adresētie ieteikumi ir izklāstīti šim ziņojumam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā[12].

Diemžēl par savām valsts pasākumu programmām laikus paziņoja tikai sešas dalībvalstis[13]. Tāpēc Komisija sāka attiecīgas pārkāpuma procedūras. Līdz pēdējam termiņam 2017. gada februārī[14] par savām valsts programmām bija paziņojušas kopumā 16 no 23 ES jūras dalībvalstīm[15]. Programmas, kuras pēc noteiktā termiņa iesniedza atlikušās septiņas dalībvalstis[16], nebija iespējams novērtēt līdz šā ziņojuma iesniegšanai.

Komisijas 2014. gada novērtējumā tika secināts, ka dažādās dalībvalstīs būtiski atšķiras ar "laba vides stāvokļa" mērķi saistītās definīcijas un mērķrādītāji[17]. Tāpēc šajā novērtējumā ir aplūkots arī tas, cik lielā mērā dalībvalstu pasākumi ļauj labāk salīdzināt to centienus iegrožot attiecīgās slodzes uz jūras vidi. Saistībā ar katru attiecīgo raksturlielumu ir novērtēts arī tas, cik lielā mērā dalībvalstis varētu sasniegt labu vides stāvokli līdz 2020. gadam, kā pieprasīts minētajā direktīvā[18].

Kādus pasākumus dalībvalstis līdz šim veikušas, lai sasniegtu labu vides stāvokli?

Savās pasākumu programmās dalībvalstis bieži apraksta pašreizējās iniciatīvas vai notiekošu politikas īstenošanu. Tas ietver, piemēram, darbības, kas tiek veiktas saskaņā ar ES vides tiesību aktiem vai citiem tiesību aktiem, piemēram, Atkritumu pamatdirektīvu[19], Ūdens pamatdirektīvu[20], Putnu direktīvu[21], Dzīvotņu direktīvu[22], Direktīvu par komunālo

[9] Attiecīgie ES jūras reģioni un apakšreģioni ir minēti Direktīvas 2008/56/EK 4. pantā. Ir četri ES jūras reģioni: Baltijas jūra, Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļa, Vidusjūra un Melnā jūra.
[10] COM(2014) 97 *final* un COM(2017) 03 *final*.
[11] Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 16. pantā ir noteikts, ka Komisijai ir jānovērtē pasākumu programmas.
[12] SWD(2018) 393.
[13] Beļģija, Vācija, Portugāle, Nīderlande, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.
[14] Malta ziņojumu iesniedza 2017. gada aprīlī, tomēr tas ir apskatīts šajā novērtējumā, jo to nebija vajadzības tulkot.
[15] T. i., papildus sešām iepriekš minētajām dalībvalstīm: Bulgārija, Kipra, Somija, Francija, Īrija, Itālija, Latvija, Malta, Polija un Spānija.
[16] Horvātija, Dānija, Igaunija, Grieķija, Lietuva, Rumānija un Slovēnija.
[17] Atbilstoši Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 8. un 9. pantā prasītajam, novērtējums COM(2014) 97 *final*.
[18] Direktīvas 2008/56/EK 1. pants, kurā ir definēts priekšmets.
[19] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.).
[20] Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.).
[21] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīva 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 20, 26.1.2010., 7. lpp.).
[22] Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

notekūdeņu attīrīšanu[23] vai Direktīvu par kopējo zivsaimniecības politiku[24]. Dalībvalstu programmās ir iekļautas arī pašreizējās starptautiskās saistības, piemēram, Starptautiskās Jūrniecības organizācijas ietvaros. Dalībvalstis bieži vien arī atsaucas uz iniciatīvām, kas tiek īstenotas saskaņā ar reģionālajām jūras konvencijām[25]. Pozitīvi ir tas, ka dažos gadījumos dalībvalstis atsaucas uz pasākumiem, kas ir īpaši apstiprināti ar kaimiņvalstīm ES jūras reģionā (galvenokārt ar attiecīgoreģionālo jūras konvenciju palīdzību) vai apakšreģionā. Aptuveni 25 % no pasākumiem ir definēti kā "jauni" pasākumi, un tas nozīmē, ka tie tiek veikti īpaši šīs direktīvas mērķu īstenošanas vajadzībām. Pozitīvi ir arī tas, ka, pateicoties Jūras stratēģijas pamatdirektīvai, dalībvalstis no fragmentāras pieejas jūras vides aizsardzības jautājumam ir pakāpeniski pārgājušas uz stratēģiskāku pieeju, kurā apvienoti dažādi darba virzieni[26].

Izņēmumi

Direktīvā arī ir atļauts dalībvalstīm pienācīgi pamatotos apstākļos piemērot **izņēmumus**[27] attiecībā uz plānoto vidisko mērķrādītāju vai laba vides stāvokļa sasniegšanu visos aspektos vai attiecīgajā termiņā. Tādi pienācīgi pamatoti apstākļi cita starpā ir tas, ka šādu mērķu sasniegšana ir saistīta ar darbību vai bezdarbību, par kuru dalībvalsts neatbild, *force majeure* notikumi vai tas, ka dabas apstākļi neļauj savlaicīgi uzlabot dalībvalsts jūras ūdeņu stāvokli. Par izņēmumiem ziņojušas astoņas[28] no 16 apskatītajām dalībvalstīm. Citas dalībvalstis ziņoja, ka nav piemērojušas izņēmumus, jo nepietiekamas zināšanas un dati neļauj tām secināt, vai šajā īstenošanas posmā izņēmums ir vajadzīgs.

Pasākumu veidi

Dalībvalstis galvenokārt ir izstrādājušas pasākumus, kas **ar juridisku vai tehnisku iejaukšanos tieši palīdz samazināt slodzi** (saukti "tiešie pasākumi", sk. 1. attēlu). Tie ir, piemēram, tehniski risinājumi (piem., klusāki kuģu dzinēji) vai konkrētu darbību teritoriālā tvēruma ierobežojumi (piem., ar licencēšanas procedūrām). Taču dažas dalībvalstis ir paziņojušas arī par pasākumiem, kas **netieši palīdzēs novērst attiecīgo slodzi** (saukti "netiešie pasākumi", sk. 1. attēlu). Tās cita starpā ir pārvaldības darbības, informēšanas vai komunikācijas kampaņas (piem., nolūkā mazināt piedrazojumu). Ja dalībvalstīm nav pietiekamu zināšanu par konkrētu slodzi (piem., svešzemju sugām, zemūdens troksni), tās ir

[23] Padomes 1991. gada 21. maija Direktīva 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu (OV L 135, 30.5.1991., 40. lpp.).

[24] Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regula (ES) Nr. 1380/2013 par kopējo zivsaimniecības politiku un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1954/2003 un (EK) Nr. 1224/2009 un atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2371/2002 un (EK) Nr. 639/2004 un Padomes Lēmumu 2004/585/EK (OV L 354, 28.12.2013., 22. lpp.).

[25] Uz ES jūras ūdeņiem attiecas četras reģionālās jūras konvencijas: 1) Konvencija par jūras vides aizsardzību Baltijas jūras reģionā (*HELCOM*); 2) Konvencija par jūras vides aizsardzību Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas reģionā (*OSPAR*); 3) Barselonas konvencija par Vidusjūras reģiona jūras vides un piekrastes aizsardzību; 4) Konvencija par Melnās jūras aizsardzību pret piesārņojumu (Bukarestes konvencija). Savienība ir līgumslēdzēja puse pirmajās trijās minētajās konvencijās.

[26] Jāņem vērā, ka šajā ziņojumā ir atsauces uz pasākumiem, kas veikti citu leģislatīvo iniciatīvu ietvaros, piemēram, uz Ūdens pamatdirektīvā noteiktajiem upes baseina apsaimniekošanas plāniem, taču to novērtējums netiek veikts. Tāpēc šajos gadījumos secinājumi ir tikai daļēji.

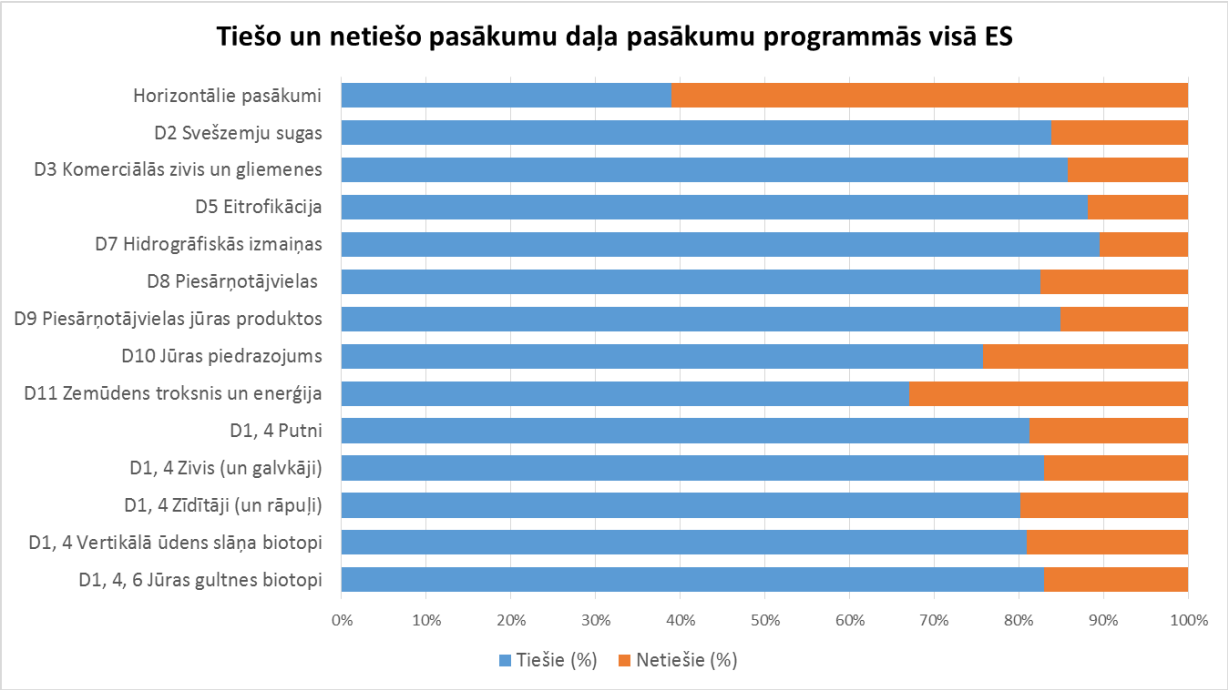
[27] Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 14. pants.

[28] Kipra, Somija, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

norādījušas, ka ir vajadzīga papildu izpēte, lai iegūtu pilnīgāku informāciju turpmāku pasākumu veikšanai un/vai papildu monitoringa veikšanai. Par šādiem pasākumiem būtu atbilstošāk ziņot dalībvalstu monitoringa programmās[29].

Atbilstīgi prasībām, kas noteiktas Jūras stratēģijas pamatdirektīvā[30], visas dalībvalstis savās pasākumu programmās ziņo par **telpiskās aizsardzības pasākumu** izmantošanu. Tie ir pasākumi, kas paredzēti tam, lai izveidotu vienotus un reprezentatīvus aizsargāto jūras teritoriju tīklus, piemēram, īpaši saglabājamas teritorijas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu, īpaši aizsargājamas teritorijas saskaņā ar Putnu direktīvu vai citas aizsargājamas teritorijas, par ko ir panākta vienošanās saskaņā ar reģionālajiem vai starptautiskajiem nolīgumiem. Par šādiem telpiskiem pasākumiem bieži vien tika ziņots zivsaimniecību vai konkrētu dzīvotņu aizsardzības sakarā. Tie ir izklāstīti attiecīgajās sadaļās un sīkāk aprakstīti tehniskajos novērtējumos[31]. Divas dalībvalstis[32] skaidri uzskaitīja jaunas aizsargājamas jūras teritorijas, savukārt citas astoņas dalībvalstis[33] paziņoja kā pasākumus to, ka tās plāno noteikt vai jau nosaka jaunas aizsargājamas jūras teritorijas. Kopējais aptvērums ir būtiski palielinājies[34], pateicoties Putnu direktīvai un Dzīvotņu direktīvai[35], kā arī starptautiskajām konvencijām.

[29] Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 11. pants.
[30] Kā prasīts Jūras stratēģijas pamatdirektīvas 13. panta 4. punktā.
[31] Dalībvalstu individuālos tehniskos novērtējumus Komisijas uzdevumā sagatavoja ārējais konsultants, un tie ir pieejami http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm.
[32] Portugāle un Apvienotā Karaliste.
[33] Bulgārija, Kipra, Vācija, Somija, Francija, Itālija, Spānija un Zviedrija.
[34] Laikposmā no 2012. līdz 2016. gadam aptvērums vidēji palielinājies par 4,9 %: *Agnesi, S., Mo, G., Annunziatellis, A., Chaniotis, P., Korpinen, S., Snoj, L., Globevnik, L., Tunesi, L., Reker, J.* "*Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II*", A sējums, 2017, redaktors *Künitzer, A., ETC/ICM* Tehniskais ziņojums 4/2017, Magdeburga: Eiropas Iekšējo, piekrastes un jūras ūdeņu tematiskais centrs, 41 lpp.
[35] Papildu informāciju skatīt "*Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II*", *ETC/ICM* Tehniskajā ziņojumā 4/2017, https://www.researchgate.net/publication/322759892.

1. attēls. Tiešo un netiešo pasākumu īpatsvars pasākumu programmās visā ES

Pasākumi, kas veikti, lai mazinātu slodzes uz jūras vidi

Šajā sadaļā ir aplūkoti pasākumi, kas veikti, lai uzlabotu direktīvā noteiktos raksturlielumus, tostarp minētās antropogēnās slodzes.

Svešzemju sugas

Svešzemju sugas jūras bioloģisko daudzveidību var apdraudēt tad, ja tās kļūst "invazīvas". Attiecībā uz Savienības ūdeņiem dalībvalstis norāda, ka divas galvenās darbības, kas veicina svešzemju sugu introdukciju un izplatīšanos, ir kuģniecība un akvakultūra.

Kuģniecības introducēto sugu apkarošanai 13 dalībvalstis[36] izmanto balasta ūdeņu apsaimniekošanas pasākumus[37]. Tomēr papildu pasākumi, piemēram, Starptautiskās Jūrniecības organizācijas Pamatnostādņu par bioloģisko apaugšanu izpilde[38], varētu labāk samazināt slodzes, jo tie ierobežo bioloģisko apaugšanu uz kuģa korpusa. Pasākumi, kurus 16 dalībvalstis ir pieminējušas savās pasākumu programmās, bieži vien ir saistīti ar reģionālo darbu un spēkā esošajiem ES tiesību aktiem, piemēram, ES regulām par invazīvām svešzemju sugām[39] un svešzemju sugām akvakultūrā[40]. Dažas dalībvalstis[41] jau ir ieviesušas pasākumus,

[36] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Francija, Itālija, Īrija, Malta, Nīderlande, Polija, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[37] Kuģī iekrautā un no kuģa izkrautā ūdens un nosēdumu apsaimniekošana un kontrole.
[38] Rezolūcija MEPC.207(62).
[39] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 22. oktobra Regula (ES) Nr. 1143/2014 par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību (OV L 317, 4.11.2014., 35. lpp.).
[40] Padomes 2007. gada 11. jūnija Regula (EK) Nr. 708/2007 par svešzemju un vietējā areālā nesastopamu sugu izmantošanu akvakultūrā (OV L 168, 28.6.2007., 1. lpp.).

kas īpaši paredzēti, lai samazinātu svešzemju sugu introdukcijas risku akvakultūras saimniecībās, savukārt dažas citas dalībvalstis ziņo, ka tām vēl aizvien ir jāveic papildu izpēte, lai labāk izprastu slodzi.

Nesen ieviestie pasākumi ir šādi: sākot no svešzemju sugu tiešas apkarošanas, ko veic zvejnieki, līdz pat stimulu piešķiršanai "ekoloģiskiem" kuģiem un/vai informēšanas iniciatīvu organizēšanai, galvenokārt pievēršoties atpūtas darbībām.

Uz jautājumu, vai dalībvalstis svešzemju sugu radīto slodžu ziņā līdz 2020. gadam spēs sasniegt labu vides stāvokli, kā prasīts direktīvā, nevar atbildēt, jo dalībvalstis par to vai nu nevarēja ziņot, vai neziņoja. Polija, Kipra un Malta ir paziņojušas par pamatotiem izņēmumiem saistībā ar laba vides stāvokļa sasniegšanu, norādot, ka svešzemju sugas tiek introducētas tādās situācijās, kuras tās nevar kontrolēt (piem., Vidusjūrā šādas sugas var nonākt pa Suecas kanālu).

Pasākums → *Zviedrija: valsts brīdināšanas un reaģēšanas sistēma agrīnai atklāšanai, rīcībai un ārkārtas rīcības plānu izstrādei*

Zviedrija savos ūdeņos ir ieviesusi valsts brīdināšanas un reaģēšanas sistēmu, kas nekavējoties brīdinās iestādes, ja tiks pamanītas jaunas svešzemju sugas. Tas izraisīs ātrās reaģēšanas pasākumus to izskaušanai, kontrolei vai jebkādai citai darbībai, kas uzskatāma par atbilstošu, saistībā ar ārkārtas rīcības plāniem. Šī sistēma būs savienota ar Zviedrijas monitoringa programmu.

Komerciāli izmantotās zivis un gliemenes

Pārzvejai var būt nopietnas sekas, un tas var izraisīt krājumu pakāpenisku noplicināšanos un pilnīgu izsīkšanu. Visas 16 dalībvalstis, kuru programmas novērtētas šajā ziņojumā, ir ieviesušas pasākumus komerciālo zvejniecību radītās slodzes minimizēšanai. Četrpadsmit dalībvalstis[42] ir paredzējušas arī īpašus pasākumus atpūtas zvejas ietekmes samazināšanai.

Zvejas slodze ietekmē visus ES jūras reģionus, taču šī problēma ir īpaši akūta Vidusjūrā. Savās valsts programmās dalībvalstis konsekventi atsaucas uz pasākumiem, kurus tās ir veikušas, lai nodrošinātu atbilstību kopējai zivsaimniecības politikai, kurā noteikts, ka līdz 2020. gadam ir jāpanāk maksimālais ilgtspējīgas ieguves zvejas apjoms, tādējādi veicinot Jūras stratēģijas pamatdirektīvā noteiktā laba vides stāvokļa mērķa sasniegšanu. Šādi valsts pasākumi ietver zvejas flotes samazināšanu, kopējās nozvejas samazināšanu, zvejas vai dažu zvejas metožu (piem., zveja ar traļiem) aizliegšanu konkrētās teritorijās.

Vairums dalībvalstu[43] ir ieviesušas arī jaunus pasākumus, lai mazinātu slodzi uz pārzvejotajiem krājumiem, piemēram, pieprasot izmantot īpašus zvejas rīkus[44] vai nosakot

[41] Apvienotā Karaliste, Bulgārija, Francija, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Spānija, Vācija un Zviedrija (par Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļu).
[42] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Francija, Itālija, Īrija, Latvija, Malta, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[43] Latvija, Polija un Vācija nav ieviesušas īpašus pasākumus, bet atsaucas uz kopējās zivsaimniecības politikas vispārēju īstenošanu, kas, iespējams, varētu novērst slodzi.

mērķorientētus pagaidu/telpiskus ierobežojumus vai aizliegumus[45]. Vairums dalībvalstu[46] ir ieviesušas telpiskās aizsardzības pasākumus — vai nu "*Natura* 2000" tīklā, vai nostiprinot esošo aizsargājamo jūras teritoriju apsaimniekošanas plānus. Vairākas dalībvalstis ir ieviesušas arī pasākumus, lai uzlabotu informētību par destruktīvu zvejas praksi. Vairākas dalībvalstis ir skaidri norādījušas, ka veiktie pasākumi ir saistīti ar reģionāla un starptautiskā līmeņa nolīgumiem, piemēram, reģionālajās zvejniecības pārvaldības organizācijās Vidusjūras reģionā[47] vai Starptautiskajā Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijā. Programmās ir iekļautas arī darbības, kas veiktas saskaņā ar reģionālajām jūras konvencijām, galvenokārt *HELCOM* un Barselonas konvenciju.

Lai gan direktīvā noteikts, ka dalībvalstīm līdz 2020. gadam ir jāsasniedz labs vides stāvoklis saistībā ar zvejas radīto slodzi, valstu programmās ir jābūt arī labai sinerģijai ar kopējās zivsaimniecības politikas prasībām, un vairums dalībvalstu vēl nav noteikušas, kad šis mērķis tiks sasniegts. Trīs dalībvalstis ir paziņojušas par izņēmumiem, pienācīgi pamatojot to, ka labs vides stāvoklis tiks sasniegts pēc 2020. gada: Somija un Apvienotā Karaliste apgalvo, ka labs vides stāvoklis attiecībā uz komerciālo zivju un gliemeņu izmantošanu netiks sasniegts dabisku apstākļu dēļ, savukārt Malta norāda, ka ir vajadzīgi pārrobežu un reģionālie centieni, lai sasniegtu minēto mērķi.

Pasākums → *Beļģija: labāka atpūtas zvejas kontrole un monitorings*

Beļģija nesen ieviesa juridisku pasākumu, kas palīdzēs monitorēt atpūtas zveju. Tā ir darbība, kas būtiski ietekmē jūras vidi, taču dalībvalstīs bieži vien netiek regulēta. Šis valsts pasākums, kas pārsniedz kopējās zivsaimniecības politikas prasības, uzlabos datu vākšanu, kas ir svarīgi ne tikai tāpēc, lai saprastu, kāds ir zivju krājumu stāvoklis, bet arī lai vajadzības gadījumā mērķtiecīgāk regulētu konkrētas zvejas darbības.

Barības vielu ienese

Pārmērīga barības vielu un organisko vielu ienese jūrā veicina aļģu ziedēšanu, kas izraisa eitrofikāciju. Šāda slodze var nomākt dzīvību jūrā, jo īpaši piekrastes teritorijās un dziļākos ūdeņos. Lai gan šī parādība kādā mērā skar visus jūras ūdeņus ES, visvairāk ietekme ir jūtama Baltijas jūrā. Bagātināšanās ar barības vielām galvenokārt tiek saistīta ar lauksaimniecību, rūpniecību, pilsētu notekūdeņiem, akvakultūru un — mazākā mērā — kuģniecību. Problēmu pastiprina šādu barības vielu uzkrāšanās jūras gultnē.

Savās valsts programmās visas dalībvalstis[48] atsaucas uz pasākumiem, kas veikti saskaņā ar to upes baseina apsaimniekošanas plāniem, lai sasniegtu labas vides stāvokļa mērķi, kas noteikts

[44] Bulgārija, Īrija, Kipra, Malta, Nīderlande un Spānija.
[45] Bulgārija, Francija, Īrija un Portugāle; Beļģija ieviesa kvotas.
[46] Apvienotā Karaliste, Bulgārija, Francija, Itālija, Īrija, Kipra, Polija, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[47] Vidusjūras Vispārējā zivsaimniecības komisija (*GFCM*).
[48] Lai gan Beļģija, Francija, Itālija, Malta, Polija, Portugāle, Somija, Vācija un Zviedrija upes baseina apsaimniekošanas plānus konkrēti nav minējušas, tās atsaucas uz pasākumiem saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvu.

Ūdens stratēģijas pamatdirektīvā[49] un lai sasniegtu citos ar ūdeni saistītos tiesību aktos noteiktos parametrus[50]. Dažas dalībvalstis savās jūras stratēģijās ir iekļāvušas arī tādus specifiskākus pasākumus kā ilgtspējīgas akvakultūras[51] un lauksaimniecības[52] prakses veicināšana, slāpekļa oksīdu (NOx) emisijas kontroles zonu noteikšana kuģniecībā[53], sašķidrinātai dabasgāzei piemērotas ostas infrastruktūras izbūve[54] un neattīrītu, no kuģiem novadīto notekūdeņu kontrole[55].

Dalībvalstu centieni līdz 2020. gadam sasniegt labu vides stāvokli barības vielu ieneses pārvaldībā individuālajos jūras reģionos ir saskanīgi. Piemēram, vairums Baltijas jūras reģiona dalībvalstu neplāno to sasniegt līdz 2020. gadam, savukārt vairums Vidusjūras reģiona dalībvalstu ir norādījušas, ka to jau ir sasniegušas.

Vismaz piecas dalībvalstis[56] ir izdarījušas izņēmumus saistībā ar barības vielu ieneses radīto slodzi. Taču ir norādīti dažādi iemesli, kas liecina par mazāk saskanīgu reģionālo pieeju, lai gan tā ir pārrobežu mēroga slodze. Baltijas jūras reģionā Latvija, Polija un Somija atsaucās uz pamatotām situācijām, pār kurām tām nav kontroles, un Polija un Zviedrija norādīja arī uz dabas apstākļiem kā papildu pamatojumu. Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas reģionā Zviedrija un Nīderlande norādījušas argumentus, kas ir līdzīgi tiem, ar kuriem ir pamatoti izņēmumi Baltijas jūras reģionā.

Pasākums → *Somija: barības vielu ieneses vidē samazināšana*

Ģipša kaisīšana uz laukiem ir tiešs pasākums, ar ko augsnē paredzēts samazināt fosfora koncentrāciju (lauksaimniecībā izmantota barības viela, kas var izraisīt eitrofikāciju). Ģipša izmantošana samazina fosfora izskalošanos saldūdens sistēmās un tādējādi jūras vidē. Tam piemīt spēja uzlabot augsnes īpašības un attiecīgi samazināt eroziju.

Hidrogrāfiskas izmaiņas

Tādas cilvēka darbības kā piekrastes infrastruktūras attīstīšana, bagarēšana, smilšu ieguve un atsāļošana var ietekmēt jūras ūdeņu fizikālās īpašības. Ietekmi var novērot jūras straumju vai viļņu, plūdmaiņu režīma, temperatūras, pH līmeņa, sāļuma vai duļķainuma izmaiņās, un tas var negatīvi ietekmēt jūras sugas un biotopus. Vairums pasākumu, par kuriem ziņojušas dalībvalstis, ir saistīti ar pašreizējo tiesisko regulējumu, piemēram, Ūdens pamatdirektīvu, Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīvu[57] un Vides stratēģiskā novērtējuma direktīvu[58], kā arī

[49] Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīvu 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.).
[50] Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva (91/271/EEK), Nitrātu direktīva (91/676/EK), Rūpniecisko emisiju direktīva (2010/75/ES), Plūdu direktīva (2007/60/EK).
[51] Bulgārija, Itālija, Īrija, Kipra, Malta, Somija, Spānija un Zviedrija.
[52] Apvienotā Karaliste, Bulgārija, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Somija, Spānija, Vācija, Zviedrija un daļēji Portugāle.
[53] Apvienotā Karaliste, Bulgārija, Francija, Nīderlande, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija.
[54] Polija un Somija.
[55] Kipra, Īrija, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija un Vācija.
[56] Latvija, Nīderlande, Polija, Somija un Zviedrija.
[57] Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 26, 28.1.2012., 1. lpp.). .

licencēšanas procedūrām, kurām kopumā būtu jāaptver visas iespējamās slodzes un ietekmes. Tomēr ne vienmēr ir skaidrs, kā dalībvalstis plāno piemērot saskaņā ar šīm direktīvām veiktos pasākumus jūras kontekstā. Dažas dalībvalstis[59] ir arī paziņojušas, ka tās savu pasākumu ietvaros izstrādā norādījumus attiecīgiem infrastruktūras projektiem. Tomēr tikai divas dalībvalstis[60] skaidri norādīja uz šādas infrastruktūras kumulatīvo ietekmi.

Attiecībā uz antropogēnām slodzēm, kas izraisa hidrogrāfiskas izmaiņas, dalībvalstis neizmantoja nevienu 14. pantā paredzēto izņēmumu laba vides stāvokļa sasniegšanā. No 16 dalībvalstīm, kuru valsts programmas tiek vērtētas šajā ziņojumā, četras dalībvalstis[61] norādīja, ka labs vides stāvoklis jau ir sasniegts, savukārt divas dalībvalstis[62] apgalvoja, ka tas tiks sasniegts līdz 2020. gadam. Citas dalībvalstis vai nu nav norādījušas, kad tiks sasniegts labs vides stāvoklis, vai nevar to aplēst.

Pasākums → *Francija: kumulatīvās ietekmes novērtējums*

Francija pašlaik izstrādā vadlīnijas, kas palīdzēs attiecīgajām iestādēm un ieinteresētajām personām novērtēt cilvēka darbību kumulatīvo ietekmi, jo īpaši tādu projektu gadījumā, kuriem būtu jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai stratēģiskais vides novērtējums. Tas būs īpaši nozīmīgs hidroloģisko slodžu ziņā, jo to kumulatīvajai ietekmei līdz šim reti bija pievērsta uzmanība.

Piesārņotājvielas jūrā un jūras produktos

Vairums piesārņotājvielu — galvenokārt no lauksaimniecības pesticīdiem, kuģu pretapaugšanas līdzekļiem[63], farmaceitiskajiem līdzekļiem, rūpnieciskajiem un pilsētas efluentiem, tostarp smagie metāli, — nonāk jūrā. Šīs novadītās vielas padara jūras un okeānus par vidi, kas var kaitēt dzīvībai jūrā, un, visbeidzot, piesārņo jūras produktus, kurus lietojam pārtikā. Tāpēc vides un cilvēku veselības dēļ ir svarīgi nodrošināt, ka piesārņotājvielu līmenis jūras vidē paliek zems un drošās robežās.

No visiem piesārņotājvielu avotiem vismazāk uzmanības dalībvalstu paziņotajās valstu programmās ir veltīts atmosfēras nokrišņiem jūras vidē.

Valstu programmās ir arī iekļauts pavisam maz pasākumu, kas ir tieši vērsti uz piesārņotājvielām jūras produktos, kas paredzēti lietošanai pārtikā, jo dalībvalstis apgalvo, ka saistībā ar piesārņotājvielām veiktie pasākumi kopumā samazinātu arī negatīvo ietekmi uz jūras produktiem. Šajā kontekstā paziņotajos pasākumos dalībvalstis atsaucas arī uz to, ka ir

[58] Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīva 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 197, 21.7.2001., 30. lpp.).
[59] Īrija, Itālija, Nīderlande, Polija, Spānija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.
[60] Francija un Vācija.
[61] Nīderlande, Somija, Spānija un Zviedrija. Itālija uzskata, ka labs vides stāvoklis ir sasniegts Adrijas jūrā, taču nav sniegusi ziņas par citiem reģioniem.
[62] Apvienotā Karaliste un Francija.
[63] Krāsas, ko klāj uz kuģa korpusa, lai palēninātu ūdenī sastopamo organismu augšanu vai paātrinātu to atdalīšanos.

jānodrošina atbilstība ES pārtikas nekaitīguma tiesību aktiem[64] un citiem regulatīviem standartiem, kas attiecas uz zvejas un akvakultūras produktiem, galvenokārt izsekojamību, sanitārās kvalitātes prasībām, audzēšanas un saimniekošanas apstākļiem, risku vērtēšanas un pārvaldības pasākumiem.

Saistībā ar darbībām, kas vispārīgāk ir vērstas uz piesārņotājvielu daudzuma samazināšanu jūrā, vairākas dalībvalstis ziņo par vairākiem pasākumiem, kuru pamatā ir ES prasības, piemēram pasākumiem, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu atbilstību direktīvām par nitrātiem[65], komunālajiem notekūdeņiem[66], gaisa emisijām[67], kuģu radīto piesārņojumu[68,69] un *REACH* regulai[70, 71]. Ir minētas arī starptautiskās saistības vai nu saskaņā ar *MARPOL*[72] vai reģionālajām jūras konvencijām, lai gan no valstu programmām bieži vien nav skaidrs, kuras konkrētās darbības ir īpaši paredzētas saistībā arī šīm starptautiskajām saistībām. Papildus šīm pašreizējām ES vai starptautiskajām prasībām desmit dalībvalstis [73] ir ieviesušas dažus tiešus pasākumus, piemēram, tādus, kas papildus regulē piesārņotājvielu novadīšanu, samazina pesticīdu izmantošanu, uzlabo akvakultūras un bagarēšanas praksi, un dažus netiešus pasākumus, piemēram, informēšanas un izpētes darbības.

Izņēmumus attiecībā uz laba vides stāvokļa sasniegšanu saistībā ar piesārņotājvielām ir pieprasījusi Polija un Zviedrija Baltijas jūras reģionā un Nīderlande, Apvienotā Karaliste un Zviedrija Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas reģionā. Pamatojums šādu izņēmumu izmantošanai ne vienmēr šķiet tehniski pārliecinošs, piemēram, kad tiek pieminētas nesamērīgas izmaksas, nesniedzot pietiekamu pamatojumu, tostarp izmaksu un ieguvumu analīzi un alternatīvu korektīvo pasākumu priekšrocību un trūkumu analīzi. Turklāt dažādos reģionos atšķiras termiņi laba vides stāvokļa sasniegšanai, kas ir satraucoši šādas labi zināmas slodzes gadījumā, jo uz to attiecas daudz likumu un politikas iniciatīvu gan ES, gan starptautiskā līmenī.

[64] Galvenokārt atsaucas uz Komisijas 2006. gada 19. decembra Regulu (EK) Nr. 1881/2006, ar ko nosaka konkrētu piesārņotāju maksimāli pieļaujamo koncentrāciju pārtikas produktos (OV L 364, 20.12.2006., 5. lpp.).
[65] Bulgārija, Itālija, Spānija un Vācija.
[66] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Francija, Īrija, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[67] Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 14. decembra Direktīva (ES) 2016/2284 par dažu gaisu piesārņojošo vielu valstu emisiju samazināšanu un ar ko groza Direktīvu 2003/35/EK un atceļ Direktīvu 2001/81/EK (OV L 344, 17.12.2016., 1. lpp.).
[68] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Direktīva 2009/123/EK, ar ko groza Direktīvu 2005/35/EK par kuģu radīto piesārņojumu un par sankciju ieviešanu par pārkāpumiem (OV L 280, 27.10.2009., 52. lpp.).
[69] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Francija, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[70] Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK.
[71] Apvienotā Karaliste, Francija, Itālija, Īrija, Latvija, Kipra, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[72] Starptautiskā konvencija par kuģu izraisīta piesārņojuma novēršanu (*MARPOL*)
[73] Beļģija, Bulgārija, Francija, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.

Divas dalībvalstis[74] pamato savus izņēmumus attiecībā uz laba vides stāvokļa sasniegšanu saistībā ar piesārņotājvielām jūras produktos ar to, ka attiecīgie piesārņojuma avoti ir atrodami arī ārpus to jūras ūdeņiem. Vairums[75] dalībvalstu Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas reģionā piekrīt, ka labs vides stāvoklis tiks sasniegts līdz 2020. gadam, savukārt pārējās trijās reģionālajās jūrās to vai nu nevar aplēst, vai ir paredzams, ka tas notiks tikai pēc 2020. gada.

Pasākums → *Polija: dažādu piesārņotājvielu avotu ietekmes samazināšana*

Polija ir pieņēmusi dažādus pasākumus, lai risinātu problēmas saistībā ar dažādām piesārņotājvielām, kas nokļūst tās jūras ūdeņos. Tās programmā ir iekļauti pasākumi, kas regulē tādas piesārņotājvielas kā bagarēšanas materiāli, parafīns un to atvasinājumi. Tā arī rekonstruē savas nokrišņu ūdeņu un kanalizācijas sistēmas, vienlaikus ieviešot jaunus pasākumus, lai mazinātu piesārņojumu no ūdeņiem, kuri izplūst no izplūdes gāzu apstrādes sistēmām. Polija ziņo arī par jaunām darbībām nafta piesārņojuma un citu kaitīgu vielu radīto risku samazināšanai. Citi pasākumi ietver plānus modernizēt savu iekšzemes ūdensceļu floti, atļauju izsniegšanas noteikumus par rūpniecisko notekūdeņu novadīšanu un septiņu upes baseinu ūdens apsaimniekošanas uzlabošanu.

Jūras piedrazojums

Atkritumi ir slodze jūras videi un galu galā nonāk jūras dibenā un pludmalēs. Jūras stratēģijas pamatdirektīvas īstenošana ir veicinājusi labāku izpratni par makropiesārņojumu un mikropiesārņojumu, galvenokārt no plastmasas izstrādājumiem. Jūras piedrazojums galvenokārt saistāms ar šādām cilvēka darbībām: tūrisms un atpūtas darbības, sadzīves atkritumu rašanās, rūpnieciskās darbības, kuģniecība un komerciālā zveja. Lai apkarotu jūras piedrazojumu, dalībvalstis atsaucas uz vairākiem spēkā esošiem ES tiesību aktiem, galvenokārt par atkritumu apsaimniekošanu, komunālajiem notekūdeņiem vai ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām[76], kā arī uz starptautiskajiem nolīgumiem un reģionālo jūras konvenciju rīcības plāniem[77]. Pamatojoties uz valstu programmām, šķiet, ka visas 16 dalībvalstis veic vai plāno veikt pasākumus, lai uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu zvejniecības nozarē. Biežāk pieminētie pasākumi ir pludmales uzkopšana, "atkritumu zvejošana" un komunikācijas iniciatīvas. Lai gan tiem ir mērena ietekme uz slodzes samazināšanu, tie palīdz uzlabot informētību un tādējādi novērst turpmāku piesārņošanu. Tomēr šķiet, ka nav pietiekami izstrādāti mērķorientēti pasākumi saistībā ar jūras piedrazojuma samazināšanu, piemēram, vienreizlietojamās plastmasas lietojuma ierobežošana vai mikroplastmasas un akvakultūras radītu atkritumu samazināšana. Piemēram, tikai piecas dalībvalstis[78] pievērsa īpašu uzmanību akvakultūrai.

[74] Somija un Malta.
[75] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Francija, Īrija un Nīderlande.
[76] Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/59/EK par ostas iekārtām, kas paredzētas kuģu atkritumu un kravu atlieku uzņemšanai, OV L 332, 28.12.2000., 81.–90. lpp.
[77] Reģionālie rīcības plāni jau ir izstrādāti Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas, Baltijas jūras un Vidusjūras reģionam, savukārt rīcības plāns Melnajai jūrai tiek izstrādāts.
[78] Francija (Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas reģionā), Itālija, Īrija, Spānija un Zviedrija.

Pasākums → *Francija: jūras piedrazojuma samazināšana un gliemju audzēšana*

Francijai ir ieviesusi divus vērā ņemamus pasākumus jūras piedrazojuma apkarošanai. Pirmais ir valsts atkritumu novēršanas programmas daļa, un to veido četras darbības: 1) ražotāja atbildības paplašināšana; 2) konkrētu produktu, piemēram, vienreizlietojamo plastmasas maisiņu, ierobežošana[79]; 3) brīvprātīgo darbību veicināšana jūras piedrazojuma mazināšanai un reciklēšanai; un 4) reģionālo piedrazojuma novēršanas un apsaimniekošanas plānu saskaņošana ar ūdens un jūras rīcībpolitikas instrumentiem un ostas atkritumu pieņemšanas un apsaimniekošanas plāniem. Otrs pasākums ir vērsts uz gliemeņu akvakultūru, kas var būt būtisks piedrazojuma avots, bet kuram reti ir pievērsta uzmanība citās dalībvalstu pasākumu programmās. Francija plāno ierobežot ietekmēto dzīvotņu degradāciju, ierobežojot piekļuvi attiecīgajiem jūras kultūras gabaliem plūdmaiņu teritorijās un vācot un reciklējot to radīto piedrazojumu.

Jūras piedrazojuma pasākumu programmas ir jāskata plašākā kontekstā — kā izmaiņas ES līmenī, kas veicināja aprites ekonomikas paketes[80], ES stratēģijas attiecībā uz plastmasu[81] un tiesību akta priekšlikuma par jūras piedrazojuma un vienreizlietojamo plastmasu[82] pieņemšanu.

No 16 dalībvalstīm tikai sešas[83] plāno līdz 2020. gadam sasniegt labu vides stāvokli jūras piedrazojuma ziņā. Malta ir vienīgā dalībvalsts, kas ir pieteikusi izņēmumu, pamatojoties uz kaimiņvalstu darbībām, kuras varētu kavēt tās centienus, tomēr šķiet, ka šādi attaisnojošie apstākļi nav pilnīgi pamatoti, un nav paziņots alternatīvs termiņš.

Enerģija, tostarp zemūdens troksnis

Enerģijas izmantošana, piemēram, no apkures un elektroenerģijas sistēmām, troksnis, elektromagnētiskā radiācija, radioviļņi vai vibrācijas arī var radīt slodzi uz jūras vidi. Līdz šim vairums dalībvalstu lielākoties pievērsušās zemūdens troksnim, kura ietekme ir sarežģīta un vēl nav pilnīgi izprasta. Troksnis var, piemēram, aizbiedēt jūras sugas no to vairošanās vietām, ietekmēt to dzirdi un tādēļ padarīt tās neaizsargātākas. Ietekme ir atkarīga arī no trokšņa veida — pastāvīgs vai impulsu veidā — un biežuma. Troksni var radīt kuģošana, jūras izpēte, atkrastes enerģijas platformas, būvniecības darbi un aizsardzības darbības. Dalībvalstis arī šajā aspektā atsaukušās uz tādiem ES tiesību aktiem kā Dzīvotņu direktīva un Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīva. Tāpat to pasākumu programmās parādās starptautiskie nolīgumi un iniciatīvas, ko īsteno ar reģionālajām jūras konvencijām. Pasākumi ietver konkrētu teritoriju aizsardzību pret troksni impulsu veidā un pastāvīgu troksni, "ekoloģisku" kuģu

[79] Laika gaitā Francija ir pieņēmusi arī pasākumu, par kuru netika paziņots, proti, no 2020. gada ir aizliegts izmantot vienreizlietojamo plastmasu, kas bioloģiski nenoārdās, un vēl vienu pasākumu — ir aizliegts izmantot plastmasas vates kociņus, kas bioloģiski nenoārdās, un mikropērlītes konkrētos kosmētikas produktos.

[80] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Noslēgt aprites loku — ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku", COM(2015) 614 *final*.

[81] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas stratēģija attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā", COM(2018) 28 *final*.

[82] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par konkrētu plastmasas izstrādājumu vidiskās ietekmes samazināšanu, COM(2018) 340 *final*.

[83] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Francija, Īrija, Nīderlande un Somija.

attīstīšanu, konkrētu apgaismojuma veidu uz naftas un gāzes platformām izmantošanas ierobežošanu un informētības uzlabošanu, veicot izpēti un izstrādājot norādījumus trokšņa novērtēšanai. Lai gan vairumam slodžu ir pievērsta uzmanība, bieži tas notiek netieši, veicot izpēti, par ko dalībvalstis ir paziņojušas kopā ar saviem pasākumiem.

Labu vides stāvokli līdz 2020. gadam plāno sasniegt sešas dalībvalstis[84], galvenokārt Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas reģionā. Tomēr, ņemot vērā pašlaik nepietiekamās zināšanas, dažas[85] dalībvalstis nevar aplēst, kad tas tiks sasniegts, vai arī nav norādījušas konkrētu datumu, kad tas tiks sasniegts[86]. Neviena dalībvalsts nav pieteikusi izņēmumu.

Pasākums → *Kipra: ogļūdeņražu meklēšanas rezultātā radītais troksnis*

Kipra ziņo par pasākumu, kas vērsts uz impulsveidīga zemūdens trokšņa novēršanu, pieprasot "zemas intensitātes / lēna sākuma" nosacījumus saistībā ar ogļūdeņražu izpēti un ieguvi. Tas ietver seismiskus pētījumus jūrā, kā noteikts Direktīvā par stratēģisko vides novērtējumu un Direktīvā par ietekmes uz vidi novērtējumu un Barselonas konvencijas Atkrastes protokolā.

Veiktie pasākumi attiecībā uz jūras bioloģiskās daudzveidības stāvokli

Slodžu negatīvās ietekmes uz jūras vidi ierobežošanai būtu jāuzlabo jūras sugu un biotopu apstākļi. Tāpēc iepriekšējās sadaļās izklāstītajiem pasākumiem būtu jāpalīdz uzturēt vai uzlabot jūras bioloģiskās daudzveidības stāvokli. Tomēr vairums dalībvalstu nepietiekami sasaista abus šos aspektus, un tas mazina minēto programmu iedarbīgumu. Taču dalībvalstis ir noteikušas pasākumus saistībā ar dažādiem jūras biotopiem, piemēram, telpiskās aizsardzības pasākumus, lai gan tie ir ierobežoti telpā un varētu nebūt vērsti uz teritorijām, kurās slodzes ir izteiktākās (piem., jūras gultnes tralēšana ārpus aizsargājamām teritorijām).

Putni

Nejauša piezveja komerciālās zvejas darbībās bija galvenā dalībvalstu paziņotā slodze, kas ietekmē putnus. Citas slodzes, par kurām tās ziņoja, bija jūras piedrazojums, svešzemju sugas, naftas piesārņojums un vizuālie traucējumi gaismas dēļ. Lai gan biotopi galvenokārt tiek zaudēti cilvēka darbības, jūras piesārņotājvielu un medību dēļ, dalībvalstis retāk norādīja to kā slodzi. Nepārsteidz tas, ka vairums pasākumu ir saistīti ar Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas īstenošanu un tādējādi ar īpaši aizsargājamām teritorijām un īpaši aizsargājamām dabas teritorijām[87], lai aizsargātu putnu dzīvotnes, vairošanās, ligzdošanas un barošanās vietas. Dalībvalstis ziņo arī par to, ka tās piemēro kopējās zivsaimniecības politikas noteikumus, lai novērstu piezveju, un tas nozīmē konkrētu zvejas rīku izmantošanas ierobežošanu, piemēram, lai samazinātu iespējamību, ka tiek noķerti putni, vai lai veicinātu ilgtspējīgus zvejas rīkus un metodes. Tikai reizēm dalībvalstis atsaucas uz Jūras telpiskās

[84] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Francija, Īrija, Nīderlande un Somija.
[85] Malta, Vācija un Zviedrija.
[86] Itālija, Kipra, Polija, Portugāle un Spānija. Bulgārija un Latvija nav noteikušas savu laba vides stāvokļa statusu.
[87] Kā noteikts attiecīgi Putnu direktīvā un tīklā "*Natura 2000*".

plānošanas direktīvu[88], kas varētu palīdzēt noteikt zvejas teritorijas, vienlaikus samazinot ietekmi uz putniem.

Visas dalībvalstis Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā sasaista savus pasākumus arī ar *OSPAR* ieteikumiem par saglabāšanu, savukārt dažas dalībvalstis[89] Baltijas jūras reģionā atsaucas uz *HELCOM* "Baltijas jūras rīcības plānu". Vidusjūras reģionā vairums dalībvalstu vispārīgi atsaucas uz Barselonas konvencijas rīcības plāniem attiecībā uz putnu sugām un aizsargājamām jūras teritorijām.

Desmit dalībvalstis[90] neziņoja, kad tās sasniegs labu vides stāvokli, un kā iemeslu norādīja nepietiekamas zināšanas vai arī nesniedza sīkāku pamatojumu. Nav paziņots par nevienu izņēmumu.

Pasākums → *Malta: putnu aizsargāšana no plēsējiem*

Malta veic pasākumu[91], lai aizsargātu Vidusjūras vētrasputnu *(Puffinus yelkouan)* no plēsīgām žurkām. Cilvēku atpūtas darbību rezultātā radītie pārtikas atkritumi īpaši aizsargājamā teritorijā ir veicinājuši žurku savairošanos, un tas rada būtisku plēsēju slodzi uz putniem. Lai sekmīgāk aizsargātu putnu sugas un to dzīvotnes, projekta mērķis ir uzlabot cilvēku informētību par problēmu un tādējādi mainīt viņu uzvedību aizsargājamās teritorijās, lai samazinātu piedrazojumu un kaitēkļu daudzumu. Pasākums pārsniedz to, kas jau ir noteikts Putnu direktīvā.

Zivis un galvkāji

Papildus acīmredzamajai slodzei, ko rada komerciālo sugu zveja, viena no būtiskākajām slodzēm ir piezveja, un tai seko piesārņotājvielas. Tādus aspektus kā dzīvotņu zaudēšana un kaitējums tām, piedrazojums un zemūdens troksnis savās programmās dalībvalstis norāda retāk. Kopumā komerciāli izmantojamajām sugām ir pievērsta pienācīga uzmanība iepriekš minētajos pasākumos saistībā ar komerciālajām zivīm un gliemenēm. Šie pasākumi ietver zvejas aizliegumus konkrētās teritorijās un/vai zvejas metožu, piemēram, zvejas ar traļiem, aizliegšanu. Tomēr sugas, kuras neizmanto komerciālos nolūkos, ne vienmēr ir aptvertas. Trīspadsmit dalībvalstis[92] ierobežo arī konkrētu zvejas paņēmienu izmantošanu, tādējādi pievēršoties arī piezvejai. Vairums dalībvalstu ziņo par telpiskās aizsardzības pasākumu izmantošanu, pamatojoties uz Dzīvotņu direktīvas tīklu "*Natura 2000*" dažu zivju sugu aizsardzībai un — mazākā mērā — pamatojoties uz Ūdens pamatdirektīvu zivju migrācijas ceļu aizsardzībai. Telpiskie pasākumi ir izmantoti arī tam, lai aizsargātu konkrētus jūras gultnes biotopus, kas ir zivju nārstošanas un mazuļu audzēšanas vietas. Papildus savu pasākumu sasaistīšanai ar reģionālām jūras konvencijām, piemēram, putnu gadījumā, Vidusjūras reģiona dalībvalstis jo īpaši atsaucas arī uz iniciatīvām sadarbībā ar reģionālām

[88] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Direktīva 2014/89/ES, ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru (OV L 257, 28.8.2014., 135. lpp.).
[89] Latvija, Polija un Zviedrija.
[90] Bulgārija, Itālija, Kipra, Latvija, Malta, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[91] Finansēts no programmas *LIFE* līdzekļiem.
[92] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Francija, Itālija, Īrija, Kipra, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Spānija un Zviedrija.

zvejniecības pārvaldības organizācijām. Informētības uzlabošanas[93] kampaņas, piemēram, tās, kurās patērētājus informē par ilgtspējīgām zvejas metodēm vai kas paredzētas profesionāliem un atpūtas zvejniekiem, sniedz pievienoto vērtību citiem, tiešākiem pasākumiem. Dažas dalībvalstis[94] norādījušas, ka ir vajadzīga papildu izpēte, jo īpaši lai saprastu, kāda ir to slodžu ietekme, kuras skar šo sugu grupu.

Polija ir pieprasījusi izņēmumu attiecībā uz laba vides stāvokļa sasniegšanu, jo apgalvo, ka citi vidiskie faktori, piemēram, klimata pārmaiņas un sāļums, neļauj tai to izdarīt. Pamatojoties uz sniegto informāciju, tas ir tikai daļēji attaisnojams (bez pierādījumiem par izmaiņu tendencēm rādītājos, kas saistītas ar prognozējamajām temperatūras un sāļuma izmaiņām). Apvienotā Karaliste ziņoja par pamatotu izņēmumu, jo ir vajadzīgs laiks, lai zivju populācijas (biomasa) reaģētu uz izmaiņām zvejas apmērā, apvienojumā ar citiem bioloģiskiem un klimatiskiem apstākļiem. Par laba vides stāvokļa sasniegšanu līdz 2020. gadam ziņoja trīs dalībvalstis[95].

Pasākums → *Vācija: patērētāju informētības palielināšana par ilgtspējīgu zveju*

Jauns pasākums Vācijā ir informēšanas kampaņa, kas paredzēta dažādiem jūras produktu patērētājiem, lai uzlabotu viņu informētību par "ilgtspējīgu un ekoloģisku zvejniecību". Kampaņā tiks izstrādāts mācību un informatīvs materiāls, pamatojoties uz labākajiem pieejamajiem zinātniskajiem datiem un pašreizējo izpētes stāvokli. Mērķis ir panākt, lai patērētāju uzvedība kļūtu videi draudzīgāka un tie atbalstītu ilgtspējīgus zvejas paņēmienus. Netieši tā mērķis ir izmantot patērētāju pieprasījumu kā stimulu zvejas nozarei ieviest ilgtspējīgākas zvejas metodes.

Zīdītāji un rāpuļi

Jūras zīdītājus un rāpuļus, piemēram, vaļus, roņus un bruņurupučus, ietekmē nejauša piezveja komerciālās zvejas darbībās, kā arī dzīvotņu zaudēšana, piesārņotājvielas, jūras piedrazojums, sadursmes ar kuģiem un zemūdens troksnis. Vairums dalībvalstu ziņo, ka tās ir veikušas telpiskās aizsardzības pasākumus saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu, lai aizsargātu dzīvotnes, tostarp vairošanās, barošanās un ligzdošanas vietas. Faktiski vairums jauno pasākumu ir vērsti uz telpisko aizsardzību, tostarp uz zemūdens trokšņa samazināšanu. Nejaušu piezveju regulē saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku ar jauniem pasākumiem par selektīvāku zvejas rīku izmantošanu. Tomēr maz ir tādu dalībvalstu[96], kuras jūras piedrazojumu sasaista ar zīdītājiem un bruņurupučiem, lai arī pastāv liela iespēja, ka šīs sugas īpatņi varētu apēst atkritumus vai iepīties pazaudētos vai pamestos zvejas rīkos. Vairākas dalībvalstis ir sasaistījušas pasākumus arī ar Jūras telpiskās plānošanas direktīvu[97] un Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīvu[98]. Papildus savu pasākumu sasaistīšanai ar reģionālām jūras

[93] Apvienotā Karaliste, Bulgārija, Francija, Itālija, Malta, Portugāle, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[94] Bulgārija, Francija, Itālija, Latvija, Polija un Portugāle.
[95] Beļģija, Francija un Īrija.
[96] Bulgārija, Francija (Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā), Spānija un Zviedrija.
[97] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Francija (Vidusjūrā), Itālija, Īrija, Latvija, Polija, Portugāle, Somija, Vācija un Zviedrija.
[98] Apvienotā Karaliste, Bulgārija, Francija (Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā), Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Spānija, Vācija un Zviedrija.

konvencijām vairums dalībvalstu sasaista pasākumus ar Nolīgumu par mazo vaļveidīgo aizsardzību Baltijas jūrā un Ziemeļjūrā (*ASCOBANS*) un Nolīgumu par vaļveidīgo aizsardzību Melnajā jūrā, Vidusjūrā un blakusesošajās Atlantijas okeāna teritorijās (*ACCOBAMS*). Citi pasākumi ietver pazaudētu zvejas rīku ietekmes samazināšanu un seku mazināšanas pasākumus naftas noplūdes gadījumā. Cita starpā ziņots arī par tādiem pasākumiem kā zvejnieku informēšana par agresīvu zvejas paņēmienu ietekmi uz zīdītājiem un bruņurupučiem un tūristu mudināšana izvēlēties ilgtspējīgas tūrisma darbības.

Tikai dažas dalībvalstis[99] ziņoja, ka tās sasniegs labu vides stāvokli līdz 2020. gadam. Polija paziņoja par izņēmumu, norādot, ka tā nesasniegs labu vides stāvokli līdz 2020. gadam saistībā ar cūkdelfīniem, ņemot vērā to, ka šīs sugas migrē un vairums piezvejas notiek ārpus tās teritoriālajiem ūdeņiem; tas nešķiet pamatoti, jo piezvejas problēmu ārpus tās ūdeņiem var pienācīgi kontrolēt ar pārrobežu partnerības procesiem.

Pasākums → *Itālija: sadursmju ar kuģiem skaita samazināšana*

Ar kuģiem ir saistīts liels skaits vaļveidīgo nāves gadījumu Vidusjūrā. Ar *REPCET* projektu [100] Itālijas mērķis ir izvietot uz visiem kuģiem programmatūru, kas palīdz kuģiem noteikt vaļveidīgo esamību un atrašanās vietu zem ūdens, tādējādi samazinot sadursmju skaitu un mirstības rādītājus. Pasākuma ietvaros kuģu operatori tiks arī apmācīti izmantot šo programmatūru.

Vertikālā ūdens slāņa dzīvotnes

Sugas, kas dzīvo vertikālā ūdens slāņa dzīvotnēs, saskaras ar daudzām slodzēm, piemēram, piesārņotājvielām, eitrofikāciju, svešzemju sugām, zivju ieguvi, piezveju un piedrazojumu. Dalībvalstu programmās pasākumi šo slodžu samazināšanai ir reti sasaistīti ar vertikālā ūdens slāņa dzīvotnēm, apgrūtinot dalībvalstīm iespēju noteikt, kā attiecībā uz šīm dzīvotnēm tiks sasniegts labs vides stāvoklis. Šajā saistībā ir paziņots tikai par dažiem īpašiem pasākumiem.

Tomēr aizsargājamo jūras teritoriju apsaimniekošanas plāni, Dzīvotņu direktīvas tīkla "*Natura 2000*" īstenošana un citu valsts telpiskās aizsardzības pasākumu pieņemšana veicina šo dzīvotņu labklājību. Arī Ūdens pamatdirektīvai ir nozīme, jo tiek samazināta barības vielu un piesārņotājvielu koncentrācija un uzlaboti hidroloģiskie apstākļi, tādējādi samazinot eitrofiskos apstākļus un jūras ūdeņu piesārņojumu. Tika veikta arī reģionāla sasaiste ar citiem dzīvotņu veidiem. Arī šajā gadījumā tikai trīs dalībvalstis[101] ziņoja, ka tās sasniegs labu vides stāvokli līdz 2020. gadam, bet neviena dalībvalsts nav pieteikusi izņēmumu.

Pasākums → *Zviedrija: slodzes un stāvokļa attiecība vertikālā ūdens slāņa dzīvotnēs*

Zviedrija ir stingri sasaistījusi savus bioloģiskās daudzveidības pasākumus ar pasākumiem, kas vērsti uz īpašām slodzēm vertikālā ūdens slāņa dzīvotnēs, tādējādi aplūkojot slodzes kumulatīvi, lai aizsargātu jūras bioloģisko daudzveidību. Šīs rūpīgās pieejas pamatā laba vides

[99] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Francija un Īrija.
[100] http://www.repcet.com.
[101] Apvienotā Karaliste, Īrija un Francija.

stāvokļa sasniegšanai saistībā ar bioloģisko daudzveidību ir arī Lēmuma 2017/848/ES loģika. Šie pasākumi skar:

- komerciāli izmantojamās zivis un gliemenes — izmantojot zvejas regulējumu un pārvaldību, aizsargājamas jūras teritorijas un sezonālo aizliegumu teritorijas;
- eitrofikāciju, eitrofiskajos līčos un Baltijas jūrā lokāli samazinot barības vielu ilgtermiņa slodzi;
- piesārņotājvielas, pārvaldot bīstamo vielu (piem., vielu bioloģiskās apaugšanas novēršanai un notekūdeņu) novadīšanu;
- svešzemju sugas — veicot netiešus pasākumus, tostarp uzlabojot informētību, izstrādājot apsaimniekošanas plānus un risku samazināšanās pasākumus.

Jūras gultnes biotopi

Jūras gultni ietekmē dažādas cilvēka darbības, jo īpaši fiziska iejaukšanās, no kurām plašāk izplatītā ir komerciālā zveja ar grunts traļiem. Laika gaitā tas ir izraisījis jutīgo jūras gultnes biotopu būtisku zudumu un plašu ilgtermiņa kaitējumu jūras gultnes biotopiem. Citas darbības, kas varētu būt kaitīgas, ir zemes atgūšana no jūras, ostu darbības, atbrīvošanās no cietajiem atkritumiem (tostarp bagarēšanas materiāla), smilšu un grants ieguve jūrā, zemūdens kabeļu un cauruļvadu ierīkošana un ar atjaunojamajiem energoresursiem saistītās darbības. Lielākoties šo darbību risināšanai pasākumu programmās paredzētas regulatīvās pieejas. Piemēram, telpiskie aizsardzības pasākumi ir primārā izvēle, tostarp Dzīvotņu direktīvā noteiktie pasākumi. Visas 16 dalībvalstis ziņoja par tādām iniciatīvām jutīgu dzīvotņu aizsardzībai pret zvejas darbībām, kas ir saskaņotas ar ilgtspējīgas zvejas pasākumiem (galvenokārt pamatojoties uz kopējo zivsaimniecības politiku, piem., konkrētu zvejas veidu, tostarp zvejas ar grunts traļiem, aizliegšana un tādu zvejas rīku ieviešana, kas ir mazāk destruktīvi jūras gultnei). Citi norādītie regulatīvie rīki ir citu slodžu (piem., akvakultūras radīto barības vielu līmeņa) ietekmes uz vidi novērtējumi. Attiecībā uz citu piesārņojuma veidu ietekmi dalībvalstis norāda pasākumus saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvu. Tika veikta arī reģionāla sasaiste ar citiem dzīvotņu veidiem. Jūras gultni var bojāt arī ar atpūtu saistītas darbības, piemēram, atpūtas laivu enkurošana vai atpūtas zveja, — saistībā ar to par pasākumiem ir paziņojušas četras dalībvalstis[102]. Taču šie pasākumi bieži vien tiek veikti tikai konkrētās teritorijās. Tāpēc dalībvalstis, visticamāk, nepievērsīs uzmanību lielai daļai jūras gultnes biotopu, kuri atrodas ārpus telpiskās aizsardzības teritorijām un kurus ietekmē cilvēka darbība.

Vairākas dalībvalstis arī veica darbības, lai uzlabotu informētību[103] par konkrētu komerciālās zvejas metožu postošo ietekmi uz jūras gultnes biotopiem, un veica izpēti[104], piemēram, kartēja jūras gultnes biotopus.

Piecas dalībvalstis[105] ziņoja, ka tās sasniegs labu vides stāvokli līdz 2020. gadam, Polija pieprasīja izņēmumu un sasaistīja to ar dabas apstākļiem, piemēram, lēnu jūras vides atveseļošanos, svešzemju sugām, kas ir plaši izplatījušās Polijas ūdeņos, un teritorijām, kurās

[102] Beļģija, Bulgārija, Francija un Spānija.
[103] Bulgārija, Itālija, Malta, Portugāle un Vācija.
[104] Bulgārija, Francija, Latvija, Nīderlande, Polija, Portugāle, Spānija, Vācija un Zviedrija.
[105] Apvienotā Karaliste, Beļģija, Francija, Īrija un Somija.

dabiski sezonāli ir zems skābekļa līmenis. Tomēr attaisnojošie apstākļi tikai daļēji pamato izņēmumu, jo nav pielikti nekādi pūliņi, lai noteiktu, kurus biotopus svešzemju sugas konkrēti ir ietekmējušas un vai skābekļa noplicināšanās Baltijas jūrā ir notikusi lielā mērā tāpēc, ka notiek bagātināšanās ar barības vielām.

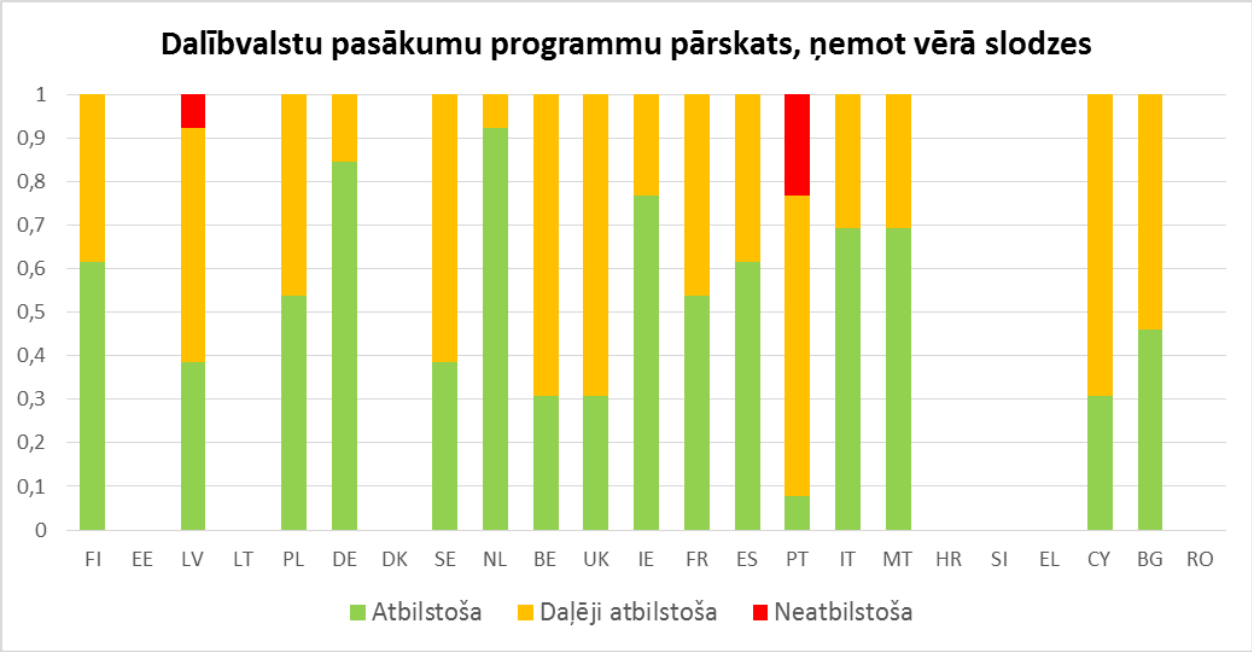
Pasākums → *Spānija: norādījumi par atpūtas darbībām jūrā*

Laivu enkurošana fiziski bojā jūras gultni un var izraisīt jūras gultnes biotopu zudumu, ņemot vērā to jutīgo stāvokli. Tas jo īpaši ietekmē jūraszāļu audzes (*Posidonia oceanica* un *Cymodocea nodosa*) un konkrētas sugas, kas ir iekļautas Spānijas apdraudēto sugu katalogā, piemēram, *Pinna nobilis* gliemeni un *Asterina pancerii* jūras zvaigzni. Tāpēc Spānija deva norādījumus iestādēm regulēt šo darbību aizsargājamos jūras gultnes biotopos. Tas pārsniedz darbības, kuras parasti ir noteiktas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu.

Kādi ir dalībvalstu darbības rādītāji?

Pasākumi pret slodzēm

Savās pasākumu programmās dalībvalstis vismaz daļēji ir pievērsušas uzmanību vairākām slodzēm: svešzemju sugu introdukcija, komerciālā zvejniecība, barības vielu ienese, slodzes uz jūras gultnes biotopiem, hidrografiskās izmaiņas, piesārņotājvielas un jūras piedrazojums. Tālāk 2. attēlā ir norādīts, cik daudz slodzēm, par kurām dalībvalstis paziņoja savos ar 8. pantu noteiktajos novērtējumos, ir pievērsta pienācīga uzmanība, veicot pasākumus.

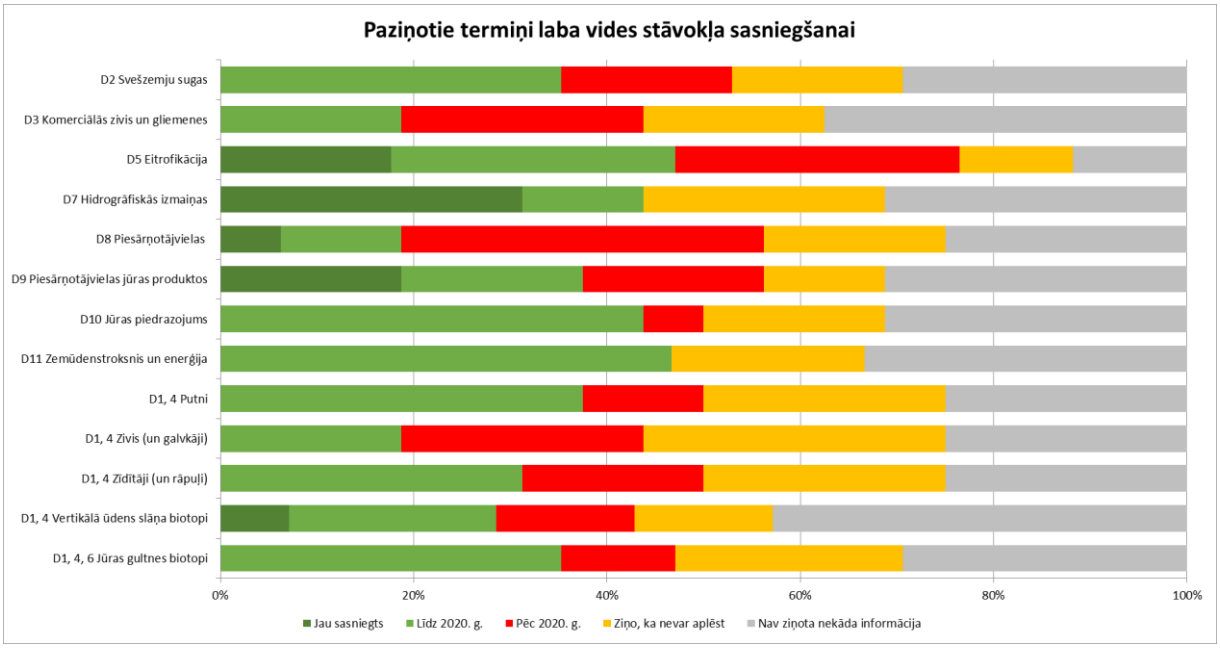

2. attēls. Dalībvalstu veikto pasākumu, kas vērsti pret slodzēm, atbilstība (dalībvalstis norādītas ģeogrāfiskā secībā — sadalījumā pa jūras reģioniem)

Katrai dalībvalstij ir norādīts, cik bieži pasākumi attiecībā uz konkrētu raksturlielumu ir novērtēti kā tādi, kas novērš (zaļi), daļēji novērš (oranži) un nenovērš (sarkani) to, par ko dalībvalsts paziņoja savos ar 8. pantu noteiktajos novērtējumos (piem., 100 % "novērš

slodzes" nozīmē to, ka programma novērš paziņotās slodzes attiecībā uz visiem raksturlielumiem).

Termiņi, pasākumu īstenošana un to iedarbīgums

Dalībvalstu paziņotie termiņi liecina par to, ka labs vides stāvoklis tiks sasniegts atšķirīgos laikos, kā paskaidrots attiecīgajās sadaļās iepriekš un apkopots 3. attēlā. Daļēji tas var būt tāpēc, ka dalībvalstis ziņoja, ka daži pasākumi nebija uzsākti līdz 2016. gadam, kā prasīts direktīvā. Jānorāda arī, ka ne vienmēr pasākumi, par kuriem tika paziņots, ir tieši saistīti ar laba vides stāvokļa un vidisko mērķrādītāju noteikšanu. Neskaidrību par to, vai pasākumi ir pietiekami, lai līdz 2020. gadam sasniegtu labu vides stāvokli, palielina arī tas, ka nav pietiekamas konsekvences, nosakot labu vides stāvokli (apakš)reģionu līmenī[106], kā arī atšķirības dalībvalstu mērķu vērienīgumā. Paredzams, ka Lēmuma 2017/848/ES pilnīga ieviešana nodrošinās salīdzināmāku un saskaņotāku pieeju attiecībā uz šo apņemšanos turpmākajiem atjauninājumiem un tādējādi palīdzēs novērtēt minēto pasākumu pietiekamību.

3. attēls. Dalībvalstu paziņotie termiņi laba vides stāvokļa sasniegšanai

Otrs novērojums ir saistīts ar varbūtību, ka šie pasākumi varētu tikt īstenoti, jo īpaši jaunie pasākumi (ņemot vērā to, ka bija paziņots par citiem pasākumiem, kuri pašlaik tiek veikti, piem., saskaņā ar citu politikas satvaru). Atbilstoši novērojumiem var izdalīt trīs dalībvalstu grupas.

Ļoti iespējams	Apvienotā Karaliste, Beļģija, Francija,	Šīs dalībvalstis veica izmaksu un ieguvumu analīzi, ieviešot jaunus pasākumus, un ir norādījušas, kuras struktūras būs atbildīgas par to īstenošanu. Tās arī ziņoja, ka īstenošana sākās jau 2016. gadā, lai gan daži pasākumi nedaudz aizkavējās (tie

[106] COM(2014) 97 *final*.

	Itālija, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.	sākās 2017. gadā vai 2018. gadā).
Iespējams	Bulgārija, Latvija, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle	Izmaksu un ieguvumu analīze, par kuru tika paziņots, neaptver visus jaunos pasākumus, un šīs dalībvalstis nav norādījušas visus termiņus. Lielu daļu no pasākumiem, par kuriem tika paziņots, ir plānots veikt pēc 2018. gada, bet dažus — pēc 2020. gada. Dalībvalstis kopumā ir norādījušas, kuras struktūras ir atbildīgas par šo pasākumu veikšanu.
Nav secinājuma	Kipra, Īrija	Šo dalībvalstu sniegtā informācija neļauj izdarīt secinājumu.

1. tabula. Jauno pasākumu īstenošanas varbūtība[107]

Tomēr izmaksu un ieguvumu novērtējumi, ja tie tika veikti, neatklāj visu situāciju pilnībā. Ne vienmēr arī bija norādīta īstenotāja iestāde, finansējums un budžeta piešķīrumi, raisot šaubas par to, vai attiecīgie pasākumi tiks īstenoti. Arī pasākumu iespējamā ietekme nebija novērtēta kvantitatīvi, labākajā gadījumā tā tika aprakstīta kvalitatīvi.

Ja informācija tiktu paziņota pietiekami detalizēti, varētu labāk saprast, ko bija plānots sasniegt ar pasākumu. Nevarēja arī novērtēt pašlaik veikto pasākumu ietekmi uz jūras vidi. Tāpēc nebija iespējams kvantitatīvi noteikt, cik lielā mērā slodze tiks samazināta un vai pasākumi paši par sevi ir pietiekami, lai sasniegtu labu vides stāvokli. Atzīstot, ka dažu pasākumu gadījumā tas nebija iespējams, piemēram, nepietiekamu zināšanu dēļ, novērtējumu varētu uzlabot, ja dalībvalstu centienus varētu pārvērst taustāmā novērtējumā par pozitīvo ietekmi, kāda tiem būs uz jūras vidi.

Cits novērojums ir tāds, ka, lai gan vairums dalībvalstu atsaucas uz savām attiecīgajām reģionālajām jūras konvencijām un starptautiskajiem nolīgumiem, dažas dalībvalstis vispārīgi norāda uz reģionālajiem rīcības plāniem un reģionālajām vai starptautiskajām saistībām, neprecizējot, kādi pasākumi tiek veikti. Arī šajā gadījumā nevar izdarīt secinājumu par to, ko ir plānots sasniegt ar šiem pasākumiem. Vairumā gadījumu pasākumi nav paredzēti reģionam vai apakšreģionam, un to ģeogrāfiskais tvērums aprobežojas ar valsts ūdeņiem.

Secinājumi un ieteikumi

Dalībvalstis ir pielikušas ievērojamas pūles, izstrādājot savas pasākumu programmas. Tās ir integrējušas dažādas valsts, ES un starptautiskās rīcībpolitikas un procesus ar vienīgo mērķi aizsargāt jūras vidi. Vairums dalībvalstu ir noteikušas arī jaunus pasākumus, lai īpaši pievērstos slodzēm uz jūras vidi, kuras citādi nebūtu aptvertas, tādējādi apliecinot Jūras stratēģijas pamatdirektīvas pievienoto vērtību. Tomēr dažu pārrobežu slodžu gadījumā nepietiekama saskaņotība reģionālā vai ES līmenī var izraisīt sadrumstalotu un neefektīvu pieeju slodžu novēršanai. Jūras piesārņojuma ar plastmasas atkritumiem gadījumā problēmu

[107] Neviena dalībvalsts netika novērtēta kā tāda, kas diez vai īstenos savus jaunos pasākumus.

tagad risina ar rīcību ES līmenī — galvenokārt ar Eiropas stratēģiju attiecībā uz plastmasu aprites ekonomikā un turpmākajām darbībām.

Tomēr novērtējums liecina, ka ne visas slodzes uz jūras vidi tiek pienācīgi aptvertas ar dalībvalstu pieņemtajiem pasākumiem. Programmu mērķu vērienīgums ir atšķirīgs. Tas, ka līdz 2020. gadam visos Eiropas jūras reģionos un saistībā ar visiem 11 direktīvas raksturlielumiem tiks sasniegts labs vides stāvoklis, joprojām ir maz ticams. Lai gan ir zināms, ka ekosistēmas lēni reaģē uz izmaiņām, tas raisa vilšanos, jo nozīmē, ka direktīvas galvenais pienākums — sasniegt labu vides stāvokli — diez vai tiks izpildīts laikus. Sagaidāms, ka 2018. gadā dalībvalstis ziņos[108] par savu pasākumu programmu īstenošanas virzību. Tas sniegs skaidrāku priekšstatu par to, cik tālu valstis ir pavirzījušās, īstenojot visus savus pasākumus.

Sagaidāms arī, ka dalībvalstis līdz 2018. gada oktobrim paziņos par savas apņemšanās sasniegt labu vides stāvokli, mērķrādītāju un vides stāvokļa novērtējuma atjauninājumiem[109]. Komisija pamatosies uz šiem dažādajiem elementiem, izstrādājot īstenošanas ziņojumu, kas tiks izdots 2019. gadā un kurā būs aplūkota virzība[110] uz mērķi sasniegt labu vides stāvokli līdz 2020. gadam.

Nobeigumā — Komisijas novērtējums ir tāds, ka visās pasākumu programmās ir vajadzīgi uzlabojumi — dažādās valstīs dažādā apmērā —, lai tās varētu uzskatīt par piemērotu satvaru direktīvas prasību izpildei. Attiecīgie norādījumi par vajadzīgajām izmaiņām ir iekļauti kā ieteikumi tālāk dotajā tabulā. Valstīm individuāli adresētie norādījumi ieteikumu veidā ir iekļauti šim ziņojumam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā[111].

[108] 18. pants.
[109] 17. panta 2. punkta a) un b) apakšpunkts.
[110] 20. pants.
[111] Šā ziņojuma pielikumā (SWD(2018)393) ir iekļauti sīkāk izklāstīti secinājumi un ieteikumi sadalījumā pa raksturlielumiem un dalībvalstīm.

Kategorija	Ieteikumi
Iedarbīguma mērīšana: *starptautiskas un reģionālas atsauces*	**Mērot pasākumu iedarbīgumu**, dalībvalstīm ir: • jānosaka pasākumi katram attiecīgajam jūras reģionam vai apakšreģionam, piemēram, izmantojot reģionālus rīcības plānus; • jāpaskaidro, kādi īpaši pasākumi saskaņā ar reģionālām vai starptautiskām iniciatīvām ir īstenoti kā to programmas daļa, un nav jāatsaucas uz reģionāliem un starptautiskiem rīcības plāniem vispārīgi;
Iedarbīguma mērīšana: *īstenošanas termiņi, finansējums un atbildīgās struktūras*	• jānosaka īstenošanas termiņš, nodrošinātais finansējums un struktūras, kas atbild par visu pasākumu īstenošanu; • jāaplēš alternatīvi datumi, kad tiks sasniegts labs vides stāvoklis, ja tas nenotiks līdz 2020. gadam;
Iedarbīguma mērīšana: *sasaiste ar mērķrādītājiem*	• sistemātiski jāizmanto mērķrādītāji kā stūrakmeņi ceļā uz laba vides stāvokļa sasniegšanu, īstenojot pasākumus;
Iedarbīguma mērīšana: *sasaiste ar monitoringa programmām*	• labāk jāsasaista savi pasākumi ar savām monitoringa programmām, kad tās tiks nākamreiz atjauninātas 2020. gadā, lai novērtētu to ietekmi un tādējādi efektivitāti un lietderību mērķrādītāju un laba vides stāvokļa sasniegšanā;
Iedarbīguma mērīšana: *slodžu kvantitatīva noteikšana un sasaiste ar labu vides stāvokli*	• kvantitatīvi jānosaka valstu ūdeņos sastopamās slodzes un to paredzamais samazinājums, pateicoties ieviestajiem pasākumiem. To varētu veicināt, veltot vairāk pūļu zināšanu uzlabošanai un šādu aplēšu izdarīšanas metodoloģijas noteikšanai reģionālajā vai ES līmenī. Šāda kvantitatīva noteikšana palīdzēs arī sasaistīt pasākumus ar laba vides stāvokļa sasniegšanu;
Slodžu novēršana: *problēmu risināšana saistībā ar slodzēm, kurām nav pievērsta pietiekama uzmanība*	**novēršot slodzes**, dalībvalstīm ir: • labāk jāaptver slodzes un attiecīgā cilvēka darbība, tostarp: svešzemju sugu introdukcija ar kuģiem bioloģiskās apaugšanas dēļ, atpūtas zveja, bagātināšanās ar barības vielām no atmosfēras avotiem, atsevišķu projektu kumulatīvā ietekme uz hidrogrāfiskajiem apstākļiem, piesārņotājvielu ievade no atmosfēras avotiem, makroatkritumu un mikroatkritumu nonākšana jūras vidē no piekrastes un atkrastes darbībām un zemūdens trokšņa (kā arī siltuma un enerģijas, ja iespējams) rašanās jūras vidē no dažādiem avotiem; • jānodrošina, ka dominējošās slodzes tajā pašā reģionā vai apakšreģionā ir aptvertas visu reģiona dalībvalstu programmās;

Slodžu novēršana: *sugu un dzīvotņu telpiskais tvērums*	• jānodrošina plašāks ģeogrāfiskais tvērums, pievēršoties slodzēm uz jūras sugām un dzīvotnēm, jo īpaši atklātā jūrā, lai pasākumi neaprobežotos tikai ar telpiski aizsargājamām teritorijām;
Slodžu novēršana: *tiešo un netiešo pasākumu apvienošana (iejaukšanās pretstatā pārvaldībai/informētībai)*	• jāveic pasākumi, kas regulē un virza darbības, kuras ietekmē jūras vidi, papildus lielākam skaitam horizontālu pasākumu, kuri uzlabo pārvaldību, saskaņotību un veicina informētības uzlabošanu;
Slodžu novēršana: 11. pants pretstatā 13. pantam	• jāziņo par datu vākšanas un monitoringa centieniem saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvā noteiktajām monitoringa programmām (11. pants), nevis pasākumu programmām (13. pants). Tomēr, ja zināšanu ir pārāk maz, lai izstrādātu efektīvus pasākumus, ir lietderīgi norādīt darbības, kas ir veiktas izpētes iniciatīvās, lai novērstu šīs nepilnības;
Slodžu novēršana: *slodzes un stāvokļa attiecība*	• jāuzlabo saistībā ar slodzes raksturlielumiem paziņoto pasākumu grupu sasaiste ar labumu, ko tie varētu sniegt attiecībā uz stāvokļa raksturlielumiem, lai sniegtu visaptverošu ietekmes pārskatu;
Slodžu novēršana: *pasākumu telpiskais tvērums*	• sīki jānosaka pasākumu telpiskais tvērums; • jāpaplašina pasākumu telpiskais tvērums, lai aptvertu jūras ūdeņus aiz piekrastes ūdeņiem, kur atrodas attiecīgās slodzes;
Slodžu novēršana: *izņēmumi*	• sīkāk jāprecizē 14. pantā noteiktie izņēmumi, kuri novērtējumā uzskatīti par tehniski nepamatotiem vai daļēji pamatotiem.